

ПОРАЗКА ЯК СТИМУЛ ДО ШВИДКОГО НАВЧАННЯ:

французьке питання

Ми перебуваємо в місті Тарб, що у Франції, у самому розпалі зими 1999 року. Перед нами тринадцятирічний іспанець. Шойно він програв півфінал тенісного турніру Маленьких чемпіонів неофіційного чемпіонату світу у віковій категорії від 12 до 14 років. Француз, із яким він змагався і який згодом виграє турнір, народився того самого року та має таку саму статуру. А проте він легко здобув перемогу. Юного таланта звати Рішар Гаске — «маленький Моцарт французького тенісу». Експерти твердять, що ніколи ще жоден гравець не досягав такої майстерності у цьому віці. Уже в дев'ять років він потрапив на обкладинку часопису *Tennis* із заголовком «Чемпіон, на якого чекає Франція». Його бездоганні рухи, спритність одноручного бекгенда й агресивність гри завдавали ударів по

самооцінці супротивника. Потиснувши руку Рішару Гаске, підліток з Мальорки переможений звалюється на стілець. Його звали Рафаель Надаль.

Того дня Надаль не став чемпіоном світу у своїй віковій категорії. Кожен, хто сьогодні перегляне цей матч (він є на *YouTube*), буде вражений агресивною грою Рішара Гаске: він завчасно готовий до удару й подає своєму суперникові кручені м'ячі. Такий емоційний спосіб подачі нагадує і про подальший успіх Рафаеля Надаля: він завоює перше місце на наступному чемпіонаті світу й залишатиметься його володарем протягом років, вигравши 60 турнірів, 12 із яких — перемога на турнірі Великого шолома. Рішар Гаске став великим гравцем — він посівсьоме місце серед тенісистів у світі. Однак до сьогодні так і не виграв жодного турніру Великого шолома і загалом здобув тільки дев'ять титулів. Хай які були його подальші досягнення, його кар'єра не зможе дорівнятися до кар'єри іспанського тенісиста. Виникає запитання: що саме вплинуло на такий розвиток подій?

Ми зможемо дати відповідь, звернувшись до спортивного досвіду Рафаеля Надаля. В юності він зазнав багато поразок: програні матчі, неможливість удосконалити класичний форгенд,

що змусило його винайти власну техніку удару справа, коли ракетка, ніби ласо, спритно рухається вгору після удару, що і стало його візитівкою. Після поразки в матчі з Рішаром Гаске вони ще 14 разів грали разом. Рафаель Надаль виграв усі 14 матчів. Безперечно, після тієї самої гри іспанець зацікавився тактикою суперника та глибоко проаналізував її зі своїм дядьком і тренером Тоні Надалем. Немає жодних сумнівів, що, програвши того дня, він здобув більше ніж перемогу. Можливо, він здобув навіть більше, ніж міг би мати за десять перемог. Імовірно, тоді від Рішара Гаске він запозичив агресивну техніку, на яку також був здатен. Я впевнений: ця поразка була потрібна Надалю, щоб швидше віднайти свій талант. За рік після програшу французу він усе-таки виграв турнір Маленьких чемпіонів.

Можливо, саме в цьому і полягає проблема Гаске: з його перших кроків на тенісному корті й до 16 років він завойовував успіх із неймовірною легкістю.

А що, коли за свої безцінні роки навчання він не зазнав потрібної кількості поразок? Що, коли він почав програвати занадто пізно? Що, коли, майже не програючи, він втратив досвід реального життя, яке створює перешкоди, змушує нас замислитися над ним, аналізувати його, життя, яке дивує нас своєю природою? Успіх

приємний, але він не такий рясний на досвід, як невдача.

Існують перемоги, що не дають такого виграшу, як поразки, — парадоксальний вислів, але, думаю, у ньому сховано таїну людського існування. Треба спішити зазнавати невдач, бо вони змушують нас стикатися з реальністю частіше, ніж успіхи. Адже дійсність чинить нам опір, і ми її розглядаємо зусібіч. У ній знаходимо трамплін для свого стрибка у світ.

Вивчаючи дії, що давали успіх засновникам стартапів, американські теоретики з Кремнієвої долини звеличують методику *fail fast* («швидкий провал»), вона ж *fail fast, learn fast* («швидко провалився, швидко навчився»), — щоб підкреслити переваги невдач, із якими ми рано стикаємося на своєму життєвому шляху. Під час років навчання наш мозок жадає знань, він здатен одразу ж учитися на тому, що йому протистоїть.

Дослідники повідомляють, що підприємці, які рано зазнавали провалу й таким чином здобули знання, досягали успіху швидше, ніж ті, хто не знав поразок. Вони наполягають, що їхній досвід, навіть невдалий, дав їм змогу прогресувати швидше, ніж будь-які теоретичні знання.